

Prima manifestare oficială organizată de Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel“

„Violență și teroare în istoria recentă a României - 65 de ani de la pogromul din București“

Lucrările conferinței au fost deschise de g-ral **MIHAIL E. IONESCU**, directorul general al Institutului, printre invitați fiind prezenți: Marele Rabin *Menachem Hacohen*, E.S. *Rodica Radian Gordon*, ambasadorul Statului Israel în România, E.S. *Jacek Paliszewski*, ambasadorul Poloniei, alți diplomați, reprezentanți ai Președinției României și Guvernului, principele *Radu de Hohenzollern*, fostul ministru de externe, *Petre Roman*, deputat dr. *Aurel Vainer*, președintele F.C.E.R., și conducerea Federației, Rabinul *Abraham Ehrenfeld* și membri ai comunității, specialiști români și străini în problema Holocaustului și o audiență impresionantă. Vorbitorul a arătat că această conferință este prima apariție publică a Institutului, organizată împreună cu F.C.E.R., și, în alegerea momentului, s-a ținut cont de două momente: comemorarea a 65 de ani de la rebeliunea legionară și marcarea, pentru prima oară după adoptarea rezoluției O.N.U., a Zilei Internaționale a Holocaustului. G-ral M. Ionescu a scos din nou în evidență necesitatea asumării trecutului ce aparține întregii națiuni, care nu poate fi „ocultat, ocolit sau schimbat”, precum și a răspunderii pentru cele întâmplate, fără de care nu pot fi înțelese traictoniile contemporane ale României. Generațiile de azi nu pot fi condamnate pentru ceea ce s-a întâmplat, dar trebuie să existe un gest de racordare cu trecutul. Dacă trecutul nu este asumat, România ar putea deveni prizoniera unor derive istorice.

În mesajul Președinției României, transmis de consilierul prezidențial **ȘTEFAN DEACONU** cu prilejul acestui „eveniment important, dar trist, marcând tragedia unui întreg popor”, s-a subliniat, de asemenea, necesitatea asumării trecutului istoric, inclusiv cu perioadele mai puțin bune. Societatea românească trebuie să cunoască ce s-a întâmplat în acele perioade de tristă amintire și un astfel de simpozion este un mijloc pentru ca aceste evenimente tragice să nu fie date uitării. Vorbitorul a menționat mesajul președintelui *Traian Băsescu*, de Ziua Holocaustului în România, în care, în funcția pe care o are, își asumă trecutul, precum și demersul președintelui în vederea reanalizării Ordonanței nr. 31/2002 de condamnare a rasismului, antisemitismului, xenofobiei și sancționarea celor care neagă Holocaustul, pentru a fi inclusă și etnia rromă. În ajunul marșării zilelor de 21-23 ianuarie, Președinția își exprimă respectul pentru supraviețuitorii Holocaustului, aduce un omagiu evreilor uciși în timpul pogromului legionar și în lume, mai ales celor ce au suferit din cauza statului român - a mai spus consilierul prezidențial **Ștefan Deaconu**.

Vorbind în numele Ministerului Culturii și Cultelor, secretarul de stat **VIRGIL ȘTEFAN NIȚULESCU** a arătat că evenimentele din 21-23 ianuarie 1941 reprezintă o pagină dureroasă în istoria poporului român, care nu trebuie ascunsă în fața opiniei publice, ci asumată în mod critic. Pogromul legionar, a spus domnia-sa, nu a fost un eveniment izolat, ci punctul culminant al unui șir de evenimente similare. El a precizat că în rebeliunea legionară au fost implicate structuri ale statului român. Studiarea celor întâmplate va ajuta la identificarea mecanismelor și ideologiei care au provocat acest fenomen, a arătat **Virgil Nițulescu**. În timpul conferinței, domnia-sa a anunțat și lansarea de către minister a concursului pentru realizarea ansamblului monumental „Memorialul Holocaustului în România”.

Deputat dr. **AUREL VAINER**, președintele F.C.E.R., a salutat inițiativa Institutului de a organiza această conferință. F.C.E.R. apreciază în mod deosebit acest eveniment științific și plin de responsabilitate civică și va oferi tot sprijinul în mod continuu și constant pentru astfel de inițiative. Pogromul de la București, a subliniat vorbitorul, reprezintă o pagină cutremurătoare și o teribilă amintire. Este pur și simplu de neimaginat că în București au putut avea loc astfel de acte de vandalism cărora i-a căzut victimă - printre alte lăcașuri iudaice de cult cu valoare patrimonială - Marele Templu Sefard, ars până în temelii. Comunitatea Evreilor din București și F.C.E.R. - a

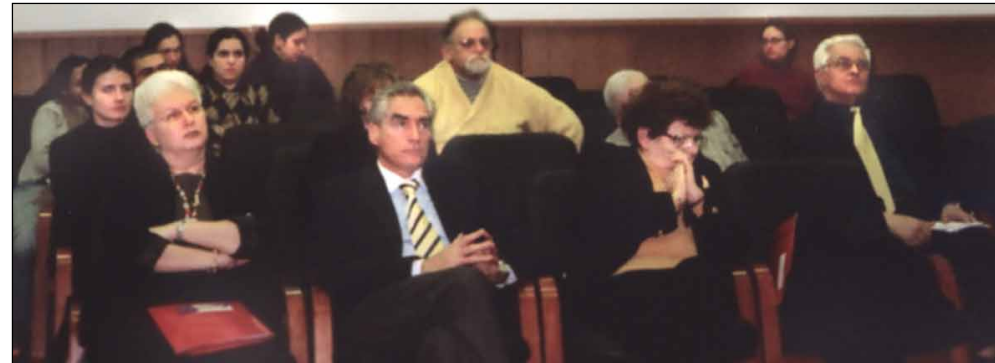
Nou înființatul Institut Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel“ a ieșit pentru prima dată în public, organizând, în ajunul marșării celor 65 de ani de la rebeliunea legionară din București, conferința internațională „Violență și teroare în istoria recentă a României - 65 de ani de la pogromul din București”. La această manifestare au fost invitate să participe personalități binecunoscute, specializate în problema Holocaustului din România, atât din țară, cât și din străinătate.

arătat dr. **Aurel Vainer** - sunt angajate în aducerea permanentă în memorie a acestor evenimente „De aceea, ne doare că azi în România democratică, membră a N.A.T.O. și viitoare membră a U.E., mai sunt posibile acte de vandalism cum a fost cel împotriva T.E.S., când un nemernic a aruncat cu pietre într-un lăcaș de cultură al evreilor, susținând că este antisemit, iar un profesor universitar cu acces la tineret propagă cele mai groaznice idei antisemite și incită la măsuri de retorsiune împotriva

expunere emoționată a fost prezentată de prof. dr. ing. **ITZHAK BEN ZVI GUTMAN**, unul dintre fiii Rabinului Zvi Gutman, singurul supraviețuitor miraculos al celor duși în pădurea de la Jilava, soarta întregii familii. Prof. *Itzhak Ben Zvi Gutman* a evocat apoi personalitatea Rabinului Gutman, prestigiul de care s-a bucurat în tot timpul vieții, atât în România, chiar sub regimul comunist, cât și în Israel, unde a cîtorit sinagogi în care se comemorează în fiecare an pogromul din București. Aceste evenimente, a arătat vorbitorul, au fost ascunse de regimul comunist, ele fiind scoase la lumină abia de Raportul Comisiei Internaționale pentru Studierea Holocaustului. Domnia-sa a avertizat și asupra reînvierii antisemitismului în Europa și în lume, subliniind în acest context importanța studierii Holocaustului, mai ales pentru generațiile viitoare, pentru ca istoria să nu se mai repete.

Referatul „Ipostaze asupra terorii. Atacul asupra iudaismului”, de **GINA PANĂ** (Facultatea de Filosofie a Universității București), a analizat tradițiile antisemitismului din România și cele două direcții în care a avut loc atacul împotriva iudaismului, cel verbal și cel factic. Vorbitorul a arătat că legionarii și intelectualii de orientare legionară au adoptat punctul de vedere al prof. *Nicolae Paulescu*, pe care-l considerau mentorul lor, ce viza „exterminarea dușmanului”, respectiv a evreilor. Atacul împotriva iudaismului s-a dus mai întâi pe plan religios, contrapunându-se sintagme ca „iudaism diavolesc și creștinism dumnezeesc”. În presa din anii '20, a arătat **Gina**

pogromul din București a fost strâns legat de rebeliunea legionară împotriva lui Antonescu. Vorbitorul a relevat rolul preoților ortodocși în rebeliune și a menționat că, în afara legionarilor, la atacurile și jafurile din timpul pogromului au participat și criminali de rând, locuitori ai periferiilor, incendierea cartierelor evreiești din capitală având loc la ordinul direct al ministrului de interne *Vasile Iașinski*. Anel a vorbit și despre atacurile legionare împotriva evreilor din anii '20, la Cluj, Oradea și în alte părți. El a scos în evidență faptul că a existat „o variantă originală, românească a antisemitismului”, inspirată din tezele susținute de *Zelea Codreanu*, de oameni politici ca *Octavian Goga* și *A.C. Cuza*, cu binecuvântarea lui *Alexandru Vaida Voievod* și înțelegerea tacită a lui *Iuliu Maniu*, care încheiasă un pact electoral cu legionarii. „Inspiratorul” unor astfel de acte nu a fost „Mein Kampf”, ci învățăturile unor intelectuali români, profesori universitari. În context, el l-a citat pe *Zelea Codreanu*, care a spus că nu trebuie să învățăm antisemitismul de la alții. În cadrul conflictului dintre legionari și armată, Antonescu a ordonat militarilor să adopte poziția „defensive active”, respectiv să nu intervină în pogrom, pentru a-i compromite pe legionari. După rebeliune, în care au murit și români, în societatea românească a avut loc o dezbatere a intelectualilor, dar nimeni nu s-a referit la evrei - a mai arătat **Jean Ance**

Până, se susținea teza caracterului negativ al iudaismului, incompatibil cu românismul. În acest context, vorbitoarea a scos în evidență și participarea preoților ortodocși, mulți dintre ei alăturându-se mișcării legionare. Ea a făcut apoi un scurt istoric al acțiunilor legionarilor împotriva evreilor, care au culminat cu pogromul din București.

Expunerea „Mesajul antisemit în «Cuvântul» în perioada septembrie 1940 - ianuarie 1941”, de dr. **LYA BENJAMIN**, a reprezentat o analiză pertinentă a stereotipurilor și retoricii antisemite din această publicație, devenită, după o evoluție sinuoasă, portavocea legionarismului. În argumentarea necesității unei astfel de lucrări, vorbitoarea a susținut importanța analizei limbajului în cunoașterea unei ideologii. După ce a arătat că înaintea instaurării statului legionar, tocmai din cauza acestei orientări, ziarul a fost de mai multe ori suspendat, *Lya Benjamin* pornește de la analiza limbajului folosit în primul număr după reparația ziarului „Cuvântul”, din 14 octombrie 1940, care reprezintă un „breviar al furiei legionare împotriva evreilor”. Sunt preluate și aplicate toate clișeele antisemite generale. De altfel, publicația s-a și intitulat „Ziar al mișcării legionare”. Directorul său, P.P. *Panaitelescu*, precum și alți colaboratori au declarat că doresc să păstreze nealterat spiritul mișcării, se consideră dușmani ai democrației, internaționalismului și comunismului și adepți ai totalitarismului și antisemitismului. În viziunea lui *Panaitelescu*, problema evreiască putea fi soluționată numai de un stat totalitar, al revoluției legionare, și aceasta ar fi însemnat eliminarea evreilor din societate. Prima țintă, susținea „Cuvântul”, era înfrângerea politicienilor, a „politicienilor jidoviți”, deoarece „jidanii nu pot trăi decât înfipti în mlaștina păcatelor românești”. Au fost unii care s-au pronunțat și pentru exterminarea evreilor, dar au ajuns la concluzia că este o problemă internațională care depinde de victoria Germaniei. Vorbitorul a subliniat că, spre deosebire de unele teze care afirmă că legionarii n-ar fi fost rasiști, în ziarul „Cuvântul” au apărut articole ce militau pentru „puritatea rasială a românilor” (*Traian Herseni*). De asemenea, publicația a preluat clișeuul iudeo-masoneriei, dar mai puțin cel iudeo-comunist, în schimb a insistat asupra ideii că evreii vor să desființeze statele naționale și a pus accentul pe iudeo-masoneria mondială care stăpânește lumea. Expunerea se ocupă și de rolul instigator jucat de publicație în timpul rebeliunii legionare.

ALEXANDRU FLORIAN (directorul executiv al Institutului) și **ANCA CIUCIU** (Centrul pentru Studierea Istoriei Evreilor din România) au încercat, în studiul lor „Pogromul de la București. Oameni și locuri”, să „personalizeze” cele întâmplate în timpul pogromului, evocând date concrete despre distrugerile, pierderile, jafurile și asasinatul și citând din mărturiile supraviețuitorilor, toate aceste aspecte fiind ilustrate cu imagini și documente ale vremii. Interesantă și edificatoare a fost prezentarea unui jurnal de actualitate la câteva zile după rebeliune, în care evreii sunt eludați complet, singurele victime recunoscute fiind militarii români.

În discuțiile care au urmat, vorbitorii (*Țicu Goldstein*, **Virgil Nițulescu**, **Leon Rottman**, arh. **A. Streja**, **Manole Florin**, din partea romilor, ing. **Paul Schwartz**, dr. **Aurel Vainer**, prof. **Itzhak Ben Zvi Gutman**, **Jean Ance**) au făcut observații și au adus completări importante la referatele prezentate, au ridicat probleme care ar merita să devină subiecte ale altor dezbateri sau au răspuns la întrebări.

Mulțumind participanților la conferință, g-ral **Mihail Ionescu** a subliniat utilitatea științifică a confruntărilor cu trecutul, menite să facă lumină asupra unor evenimente legate de Holocaustul românesc. Domnia-sa a prezentat proiectele viitoare ale Institutului și a relevat importanța unor conferințe similare, menționând o dezbatere legată de pogromul de la Iași.

EVA GALAMBOS

**ZIUA
INTERNAȚIONALĂ
A HOLOCAUSTULUI,
marcată
în comunități
din țară**

Ziua Internațională a Holocaustului, precum și comemorarea victimelor rebeliunii legionare au fost marcate la Institutul de Istorie Orală al Universității „Babeș-Bolyai” și la comunitatea evreiască din **CLUJ-NAPOCA**, unde publicistul **Vasile Grunea** a ținut o conferință despre cele două subiecte. • La **TIMIȘOARA**, președintele comunității, dr. **Paul Costin**, a citit mărturiile unui supraviețuitor al măcelului de la Dorohoi, completate cu o relatare a unui alt martor, **Paul Sterescu**, despre rebeliunea legionară din București. • La **SIBIU**, comemorarea a avut loc la Școala nr. 18, printr-un spectacol, „In memoriam... Auschwitz”, cu participarea reprezentanților autorităților centrale și locale, a secretarului general al F.C.E.R., ing. **Albert Kupferberg**, a secretarei comunității evreiești sibiene, ing. **Reveca Deutsch**, precum și a numeroși membri ai comunității. • La comemorarea organizată de comunitatea din **SATU MARE** - o slujbă religioasă și o conferință susținută de președintele **N. Decsei** - au participat reprezentanți ai autorităților centrale, locale și ai cultelor, alături de membrii comunității.